

KS. CZESŁAW KRAKOWIAK
Lublin, KUL

INICJACJA CHRZEŚCIJAŃSKA DOROSŁYCH WEDŁUG RYTUAŁU DLA KATOLICKICH DIECEZJI W USA

Rytuał rzymski *Ordo initiationis christianae adultorum* (dalej: OICA)¹, zawierający obrzędy inicjacji chrześcijańskiej dorosłych, został nie tylko przetłumaczony na języki narodowe, ale także w wielu wypadkach, na mocy uprawnień konferencji biskupów, wprowadzono do niego większe lub mniejsze dostosowania, opuszczenia lub dodania niektórych obrzędów. Często odwoływano się do pastoralnych doświadczeń z terenu parafii, diecezji i specjalnych ośrodków przygotowujących dorosłych do sakramentów inicjacji oraz organizowanych na ten temat sympozjów naukowych. W USA w 1982 r. w Estes Park (Colorado) miało miejsce narodowe sympozjum, w którym uczestniczyli odpowiedzialni za przygotowanie do sakramentów inicjacji chrześcijańskiej w parafiach, diecezjach i przy uniwersytetach. Wtedy także powołano Północnoamerykańskie Forum Katechumenalne (*North American Forum on the Catechumenate*). Jednym z jego głównych celów była wymiana posiadanych już doświadczeń związanych z katechumenatem chrzcielny dorosłych i opracowanie bardziej szczegółowych zasad wprowadzania w życie Rytuału OICA w warunkach Kościoła katolickiego w USA². Na bazie tymczasowego tłumaczenia rytuału OICA z 1974 r. Konferencja Biskupów Katolickich USA, uwzględniając doświadczenia z wprowadzania katechumenatu w parafiach i diecezjach, przy współpracy Forum Katechumenalnego i normy KPK (1983), przygotowała (11 XI 1986 r.) amerykańskie wydanie rytuału OICA, który po zatwierdzeniu przez Kongregację Kultu Bożego (19 II 1987 r.) został wydany jako *Rite of Christian Initiation of Adult* (dalej: RCIA)³

Tłumaczenie na język angielski zostało przygotowane przez Międzynarodową Komisję Języka Angielskiego w Liturgii, Komisję Konferencji Biskupów Katolic-

¹ *Rytuale romanum. Ordo initiationis christianae adultorum*, Typis Polyglottis Vaticanis 1972; *Ob-
rzędy chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych dostosowane do zwyczajów diecezji polskich*, Katowice
1988; 2007².

² A. JAKÓBCZAK, *Wybrane zagadnienia posługi w katechumenacie na Zachodzie*, „Anamnesis” 4
(1997/1998), nr 12, s. 35–38.

³ *Rite of Christian initiation of adult approved for use in the Dioceses of the United States of America
by the National Conference of Catholic Bishops and confirmed by the Apostolic See. Prepared by Inter-
national Commission on English in the Liturgy A Joint Commission of Catholic Bishops' Conference*,
Collegeville, Minnesota 1988, ss. 378.

kich i wydane przez Komitet ds. Liturgii Narodowej Konferencji Biskupów Katolickich. Księga zawiera: dekret Narodowej Konferencji Biskupów Katolickich USA z dnia 18 marca 1988 r. o zatwierdzeniu rytuału przez Kongregację Kultu Bożego (Prot. N. 1192/86), podpisany przez jej przewodniczącego, abpa John L. Maya — jej przewodniczącego, i Daniela F. Hoye — sekretarza generalnego, wstęp napisany przez bpa Josepha P. Delaney'a — biskupa Fort Worth, przewodniczącego Komitetu ds. Liturgii Narodowej Konferencji Biskupów Katolickich (z 13 III 1988 r.)⁴, oraz dekret Kongregacji Kultu Bożego z 6 stycznia 1972 r. Od 1 września 1988 r. RCIA jest oficjalną „wersją Rytuału przeznaczoną do użytku liturgicznego w diecezjach USA”⁵

1. Ogólna charakterystyka rytuału *Rite of Christian Initiation of Adults*

Rytuał nie jest jedynie tłumaczeniem wydania typicznego. Różni się także od niego układem treści. Dokonano w nim pewnych adaptacji i wzbogacono obrzędami opracowanymi przez Komitet ds. Liturgii Konferencji Biskupów i zamieszczono zasady katechumenatu obowiązujące w diecezjach USA. Na samym początku są *Praenotanda generalia* dotyczące inicjacji chrześcijańskiej z rytuału *Ordo baptismi puerorum* (1969) – *De initiatione christiana*⁶, a następnie *Praenotanda* z rytuału *Ordo initiationis christianae adultorum* – *De initiatione christiana adultorum*. W całym rytuale przyjęto ciągłą numerację poszczególnych elementów (rubryk i modlitw), ponadto na marginesie zaznaczono odpowiedni numer wydania typicznego oraz adaptacje wprowadzone przez Konferencję Biskupów USA. Zmieniono również sam porządek *Praenotanda*: bezpośrednio po opisie struktury inicjacji dorosłych (nr 4–8) umieszczono rozdział *Ministries and offices* (nr 9–16), po nim — o czasie i miejscu inicjacji (nr 17–31), oraz ogólne zasady adaptacji obrzędów, będące w kompetencji konferencji biskupów (nr 32–33), biskupa (nr 34) i szafarza (nr 35). Następnie podano szczegółowy szkic ukazujący znaczenie poszczególnych okresów i stopni inicjacji chrześcijańskiej dorosłych⁷. Ponadto *Praenotanda* podzielono na

⁴ RCIA, s. XI–XIV

⁵ RCIA, s. V. Na temat recepcji Rytuału OICA w USA oraz prac związanych z opracowaniem jego amerykańskiej wersji, jego struktury oraz pastoralnego zastosowania w innych ośrodkach katechumenalnych zob. MURPHY CENTER FOR LITURGICAL RESEARCH. NOTRE DAME (wyd.), *Made Not Born: New Perspectives on Christian Initiation and the Catechumenate*, University of Notre Dame Press 1976; B. FISCHER, *Das amerikanische Beispiel. Die Rezeption des Ritus der Erwachsenen-Initiation von 1972 in den Vereinigten Staaten*, LjB 37 (1987), s. 67–74; TENZE, *Zur endgültigen Gestalt des Ritus der Erwachsenen-initiation in den USA ab 1 X 1988*, LjB 38 (1988), s. 223–230; F.-P. TEBARTZ VAN ELST, *Die Wiederbelebung des Erwachsenenkatechumenates in den USA und seine pastoralliturgischen Anregungen für die Kirche in Deutschland*, LjB 44 (1994), s. 67–88.

⁶ *Rituale romanum. Ordo baptismi parvulorum*. Typis Polyglottis Vaticanis 1969; RCIA, s. XVI–XX.

⁷ *Outline for Christian Initiation of Adults*; tamże, s. 16.

części, które odnoszą się do odpowiednich okresów (*tempus*) i stopni (*gradus*) oraz zamieszczono je bezpośrednio przed każdym z nich. Rozwiązane takie wydaje się bardziej korzystne dla praktyki pastoralnej i przygotowania liturgii. Na początku każdej celebracji jest także jej przejrzysty schemat, według którego ułożone są jej poszczególne części⁸.

Zrezygnowano z rozdziału zawierającego teksty do wyboru w obrzędach inicjacji dorosłych i dzieci, ale umieszczone w nim alternatywne modlitwy i teksty włączono w każdą z celebracji (na marginesie podając odpowiedni numer w OICA). W rytuale są również obrzędy fakultatywne (*optional rites*), które chociaż znajdują się w OICA, mogą być opuszczone, albo zostały specjalnie przygotowane przez Konferencję Biskupów USA i włączone do rytuału⁹, np.: posłanie katechumenów na obrzędy wybrania (*Sending of the Catechumens for Election*)¹⁰; w inicjacji dzieci w wieku katechetycznym — obrzęd wybrania lub zapisania imienia (*Rite of Election or Enrollment of Names*)¹¹.

Rytuał RCIA podzielony jest na dwie części. Część I zawiera *Obrzędy inicjacji chrześcijańskiej dorosłych*¹². W części II zamieszczone są *Obrzędy inicjacji dorosłych w wyjątkowych okolicznościach*¹³, tzn. *Obrzędy inicjacji dzieci, które osiągnęły wiek katechizacji*¹⁴; *Obrzędy inicjacji dorosłych w wyjątkowych okolicznościach (skrótowa forma)*¹⁵; *Inicjacja chrześcijańska osoby w niebezpieczeństwie śmierci*¹⁶; *Przygotowanie niekatechizowanych dorosłych do bierzmowania i Eucharystii*¹⁷; *Przyjęcie ochrzczonych chrześcijan do pełnej komunii z Kościołem katolickim*¹⁸. W Appendix I (*Additional [combined] rite*) zamieszczono obrzędy, gdy w tym samym czasie celebruje się różne stopnie związane z inicjacją chrześcijańską; *Obrzę-*

⁸ Np. obrzęd wybrania lub nadania imienia: *Outline of the rite. Liturgy of the Word: Homily. Presentation of the Catechumens. Affirmation by the Godparents [and the Assembly]. Invitation and Enrollment of Names. Act of Admission or Election. Intercessions for the Elect. Prayer over the Elect. Dismissal of the Elect. Liturgy of the Eucharist*; tamże, s. 66.

⁹ W liturgii przyjęcia do katechumenatu: egzorcyzm i wyrzeczenie się fałszywego kultu, nadanie nowego imienia i przekazanie krzyża; tamże, s. 34–38.

¹⁰ Tamże, s. 57–62.

¹¹ Tamże, s. 169–177.

¹² *Christian initiation of adults*, nr 36–251, s. 16–154. Rozdział ten odpowiada I rozdziałowi OICA, nr 68–239: *Ordo catechumenatus per gradus dispositus*.

¹³ *Christian initiation of adults in exceptional circumstances*, nr 252–504, s. 155–290.

¹⁴ *Christian initiation of children who have reached catechetical age*, nr 252–330, s. 157–207; OICA, nr 306–369.

¹⁵ *Christian initiation of adults in exceptional circumstances (Abbreviated Form)*, nr 331–369, s. 209–228; OICA, nr 240–277.

¹⁶ *Christian initiation of a person in danger of death*, nr 370–399, s. 229–243; OICA, nr 278–294.

¹⁷ *Preparation of uncatechized adults for confirmation and Eucharist*, nr 400–472, s. 245–278; OICA, nr 295–305.

¹⁸ *Reception of baptized Christians into the full communion of the Catholic Church*, nr 473–504, s. 279–298; OICA, Appendix, nr 1–28.

dy przyjęcia do katechumenatu i obrzędy przyjęcia niekatechizowanych ochrzczonych do przygotowania ich do bierzmowania lub/i Eucharystii albo do przyjęcia do pełnej komunii z Kościołem katolickim¹⁹; następnie Parafialny obrzęd postania katechumenów na obrzęd wybrania i uznania kandydatów (*recognition*) przez biskupa (opcjonalnie)²⁰; Obrzędy wybrania katechumenów i wezwanie do kontynuacji nawrócenia kandydatów do bierzmowania lub Eucharystii albo do przyjęcia do pełnej jedności z Kościołem katolickim²¹. Z punktu widzenia praktyki pastoralnej na podkreślenie zasługuje *Celebracja sakramentów inicjacji chrześcijańskiej i obrzęd przyjęcia do pełnej jedności z Kościołem katolickim w Wigilię Paschalną*²². Włączono do niej odnowienie przyrzeczeń chrzcielnych całej wspólnoty wraz z pokropieniem wodą święconą, przyjęcie do pełnej komunii z Kościołem katolickim ochrzczonych w innych Kościołach lub wspólnotach kościelnych, po którym następuje udzielanie bierzmowania i liturgia Eucharystii. *Appendix II* zawiera aklamacje z Pisma Świętego, hymny w stylu Nowego Testamentu i śpiewy ze starożytnej liturgii²³. W *Appendix III* umieszczono *Narodowe statuty katechumenatu*²⁴.

2. Narodowe statuty katechumenatu

Na szczególną uwagę zasługują zamieszczone w RCIA statuty katechumenatu (*National Statutes for the Catechumenate*) obowiązujące w katolickich diecezjach USA. Rozpoczyna je dokładne wyjaśnienie, że termin „katechumen” (*catechumen*) w sensie ścisłym jest zastrzeżony do osób nieochrzczonych, które zostały przyjęte do katechumenatu, natomiast „konwertyta” (*convert*) odnosi się w sensie właściwym do nawracających się z niewiary na religię chrześcijańską. Dlatego nigdy nie może być stosowany w odniesieniu do ochrzczonych, którzy są przyjmowani do pełnej komunii z Kościołem katolickim²⁵. Podkreśla się, że niektóre elementy for-

¹⁹ *Celebration of the Rite of Acceptance into the Order of Catechumens and of the Rite of Welcoming Baptized but Previously Uncatechized Adults Who Are Preparing for Confirmation and/or Eucharist or Reception into the Full Communion of the Catholic Church*, nr 505–529, s. 293–308.

²⁰ *Parish Celebration for Sending Catechumens for Election and Candidates for Recognition by the Bishop [Optional]*, nr 530–546, s. 309–317.

²¹ *Celebration of the Rite of Election of Catechumens and of the Call to Continuing Conversion of Candidates Who Are Preparing for Confirmation and/or Eucharist or Reception into the Full Communion of the Catholic Church*, nr 547–561, s. 319–334.

²² *Celebration at the Easter Vigil of the Sacraments of Initiation and of the Rite of Reception into the Full Communion of the Catholic Church*, nr 562–594, s. 335–359.

²³ *Tamże*, nr 595–597, s. 361–364; OICA, nr 390.

²⁴ *Tamże*, s. 365–378.

²⁵ [...] *convert should be reserved strictly for those converted from unbelief to Christian belief and never used of those baptised Christians who are received into the full communion of the "Catholic Church". National Statutes for the Catechumenate* (dalej: NSC), nr 2.

macji katechumenalnej mogą być stosowane również do tych osób, które nie są katechumenami w sensie ścisłym, tzn. do ochrzczonych w Kościele katolickim, ale bez formacji katechetycznej i dopełnienia inicjacji chrześcijańskiej przez przyjęcie bierzmowania i Eucharystii²⁶, oraz do ochrzczonych członków innego Kościoła lub wspólnoty kościelnej, którzy proszą o przyjęcie do pełnej komunii z Kościołem katolickim²⁷. Czas trwania katechumenatu ma pozwolić na dobre przygotowanie do sakramentów i winien zawierać przewidziane w Rytuale okresy i stopnie²⁸. W kolejnych numerach Statuty określają prawa katechumenów do otrzymywania błogosławieństw²⁹, do katolickiego pogrzebu³⁰ oraz zawarcia sakramentu małżeństwa z osobą już ochrzczonej³¹.

Statuty bardzo mocno podkreślają rolę wspólnoty parafialnej, w której powinno odbywać się przygotowanie katechumenów do sakramentów inicjacyjnych, oraz okres mistagogii. Dlatego jeśli przygotowanie takie odbywa się poza parafią, cały czas jego trwania i po przyjęciu sakramentów neofici powinni mieć żywy kontakt z własną wspólnotą parafialną³². Uzupełnieniem Statutów są wypisy z dokumentów Kościoła Powszechnego: *Sacrosanctum Concilium* (nr 64–66), *Lumen gentium* (nr 14), *Ad gentes* (nr 13–15), *Christus Dominus* (nr 14), *Presbyterorum ordinis* (nr 5–6), Kodeks Prawa Kanonicznego (kan. 206, 788, 789, 842, 851–853, 865–866, 869, 883–885, 1170, 1183)³³.

Według Statutów katechumenat chrzcielny dorosłych trwa od przyjęcia do katechumenatu aż do obrzędu wybrania i zapisania imienia. Rozpoczyna się zwykle przed Wielkim Postem i trwa do Wielkanocy następnego roku. Sakramentów inicjacji chrześcijańskiej udziela się w Wigilię Paschalną³⁴. Przyjęcia do katechumenatu dokonuje biskup diecezjalny³⁵. On także jest właściwym szafarzem sakramentów inicjacyjnych udzielanych dorosłym i dzieciom w wieku katechetycznym. Jeśli biskup nie może ich udzielić w miejscowym kościele (*of the local church*), powinien celebrować obrzęd wybrania i zapisania imienia katechumenów z innej parafii swej diecezji, zwykle na początku Wielkiego Postu³⁶. Biskup diecezjalny także or-

²⁶ Statuty jasno mówią, że nie są oni katechumenami, a ich przygotowanie do sakramentów bierzmowania i Eucharystii prowadzi się według specjalnego *Ordo: Preparation of Uncatechized Adults for Confirmation and Eucharist*, NSC, nr 25.

²⁷ *Tamże*, nr 3.

²⁸ NSC, nr 6. Skrócenia czasu trwania katechumenatu może dokonać biskup indywidualnie dla każdej z osób, przy zobowiązaniu o dopełnieniu formacji z chwilą ustania przeszkody; NSC, nr 20–21.

²⁹ Por. KPK, kan. 1170.

³⁰ Por. KPK, kan. 1183 § 1.

³¹ NSC, nr 8–9.

³² *Tamże*, nr 4.

³³ RCIA, s. 372–378.

³⁴ NSC, nr 6; por. RCIA, nr 75.

³⁵ NSC, nr 5.

³⁶ *Tamże*, nr 11.

ganizuje i jest moderatorem okresu mistagogii, aby neofici lepiej rozumieli tajemnicę chrztu i bierzmowania, a zwłaszcza celebrację Eucharystii — jako kontynuację ich nawrócenia i skuteczną pomoc wzrostu ich wiary³⁷. Prezbiter przygotowujący katechumenów do chrztu dorosłych, a niemający obowiązków pastoralnych, na udzielenie im chrztu potrzebuje zezwolenia biskupa, ale wtedy do udzielania bierzmowania posiada uprawnienie z prawa ogólnego, podobnie jak prezbiter pełniący posługę pastoralną³⁸. Kandydaci do chrztu powinni pościć w Wielki Piątek i Wielką Sobotę³⁹. Preferuje się chrzest przez zanurzenie ze względu na wymowę tego znaku. Ponieważ nie jest to powszechna praktyka, należy ją częściej stosować przy chrzcie dorosłych, przynajmniej udzielając chrztu przez zanurzenie głowy⁴⁰.

Statuty przewidują również skrócony czas trwania katechumenatu, na który w indywidualnych i wyjątkowych wypadkach pozwolenie wydaje biskup⁴¹. Powinien on trwać określony czas i zawierać istotne elementy katechumenatu. Obrzędy właściwe poszczególnym okresom nie powinny być łączone. Katechumenat osób, które przenoszą się z parafii do parafii lub z diecezji do diecezji, nie powinien być skrócony⁴². Kandydaci do sakramentów po skróconym katechumenacie przyjmują, jeśli to możliwe, razem z innymi w Wigilię Paschalną razem z chrzestnymi i tymi, którzy ich przygotowywali. W okresie Wielkanocy aż do Niedzieli Zesłania Ducha Świętego (okres mistagogii) powinni uczestniczyć w niedzielnej Eucharystii⁴³. Należy również obchodzić rocznicę przyjęcia sakramentów inicjacyjnych i miesięczne gromadzenie neofitów celem ich głębszej formacji i włączenia w życie wspólnoty parafialnej.

Statuty podkreślają, że dorośli katolicy, którzy nie otrzymali formacji katechetycznej, jeśli dopełniają swoją inicjację, przyjmując bierzmowane i Eucharystię, znajdują się w innej sytuacji niż kandydaci do trzech sakramentów inicjacyjnych, dlatego nie jest wskazane, aby w czasie tej samej celebracji liturgicznej przyjmowali te sakramenty razem z nimi⁴⁴. Wymaga się również, aby kandydaci do bierzmowania i Eucharystii wcześniej przyjęli sakrament pokuty i pojednania oraz zachęca ich do częstego korzystania z tego sakramentu w czasie formacji⁴⁵. Według Statutów, udzielając sakramentów dorosłym należy zachować ich tradycyjną ko-

³⁷ *Tamże*, nr 23.

³⁸ *Tamże*, nr 12. Por. OICA, nr 44, 46; KPK, kan. 885,2. Według kan. 863 biskup może sobie zastrzec udzielanie chrztu i bierzmowania dorosłych.

³⁹ NSC, nr 15; por. KPK, kan. 1251; SC 110.

⁴⁰ NSC, nr 17.

⁴¹ *Tamże*, nr 20; por. OICA, nr 307–308.

⁴² NSC, nr 20.

⁴³ *Tamże*, nr 24.

⁴⁴ *Tamże*, nr 26.

⁴⁵ *Tamże*, nr 27.

lejność: chrzest, bierzmowanie i Eucharystia. Umożliwia to prawo kościelne, które daje władzę bierzmowania prezbiterom udzielającym chrztu dorosłym⁴⁶

W Statutach dużo miejsca poświęcono przyjęciu ochrzczonych do pełnej komunii z Kościołem katolickim⁴⁷. Zwraca się uwagę, że ochrzczeni w innym Kościele lub wspólnocie kościelnej nie mogą być traktowani tak samo jak katechumeni. Ich doktrynalne i duchowe przygotowanie do przyjęcia do pełnej komunii z Kościołem katolickim powinno być zindywidualizowane. Należy uwzględnić ich sytuację religijną i życiową, okres przynależności do swojej wspólnoty, otrzymanej już formacji chrześcijańskiej i dotychczasową relację oraz stosunek do Kościoła⁴⁸. Jeśli nie otrzymali odpowiedniej katechezy, a byłoby to wskazane, mogą uczestniczyć w niektórych elementach formacji katechumenalnej, zwłaszcza w liturgii słowa Bożego. Jednak nie mogą uczestniczyć w obrzędach przeznaczonych dla nieochrzczonych. Nie przekazuje się im symbolu wiary (*Credo*), *Ojcze nasz* i Ewangelii, są bowiem już chrześcijanami i potrzebują tylko pouczenia i wychowania w tradycji Kościoła katolickiego. Z tej racji nie wymagają takiego programu formacji jak katechumeni⁴⁹. Przyjęcie ważnie ochrzczonych do wspólnoty Kościoła katolickiego zwykle ma miejsce w czasie niedzielnej Eucharystii, w której uczestniczy miejscowa wspólnota⁵⁰. Byłoby niewskazane, aby ten obrzęd odbywał się podczas liturgii Wigilii Paschalnej, wtedy, gdy udziela się sakramentów inicjacyjnych wybranym, gdyż mogłoby dojść do pomieszania już ochrzczonych z kandydatami do chrztu oraz wprowadziłoby nieporozumienie odnośnie do samego sakramentu chrztu udzielanego w innym Kościele albo wspólnocie kościelnej, lub odebrane jak triumfalizm Kościoła katolickiego⁵¹

Jeśli z racji pastoralnych w Wigilię Paschalną, gdy udziela się sakramentów inicjacji chrześcijańskiej, ma miejsce obrzęd przyjęcia do pełnej komunii z Kościołem katolickim, stosuje się specjalny ryt — dla rozróżnienia tych dwóch celebracji⁵².

3. Prekatechumenat i przyjęcie do katechumenatu

Czas przed przyjęciem do katechumenatu, czyli prekatechumenat, lub okres ewangelizacji, podobnie jak w OICA, nie ma w RCIA własnych obrzędów. W tym

⁴⁶ *Tamże*, nr 29; por. nr 2, 30–37.

⁴⁷ *Tamże*, nr 30–37.

⁴⁸ *Tamże*, nr 30.

⁴⁹ *Tamże*, nr 31.

⁵⁰ *Tamże*, nr 32.

⁵¹ [...] possible misunderstanding of or even reflection upon the sacrament of baptism celebrated in another Church or ecclesial community, or any perceived triumphalism in the liturgical welcome into the Catholic eucharistic community; *tamże*, nr 33.

⁵² *Tamże*, nr 34.

czasie sympatycy powinni zostać ogólnie zapoznani z chrześcijaństwem i Kościołem oraz nawiązać żywe relacje miejscową wspólnotą. Celem ewangelizacji jest doprowadzenie sympatyków do początków wiary w Jezusa Chrystusa. W tym czasie kandydaci mogą wybrać chrzestnych, którzy będą im towarzyszyć i wspierać radą oraz modlitwą w całym procesie formacji prowadzącym do sakramentów⁵³

Odpowiedzialni za formację kandydatów w odpowiednim czasie decydują o dopuszczeniu ich do obrzędu przyjęcia do katechumenatu, w którym uczestniczą także ich chrzestni i miejscowa wspólnota wiernych. W obrzędach przyjęcia do katechumenatu⁵⁴ w RCIA zachowano strukturę wydania typicznego. Jednak według decyzji biskupa diecezjalnego pierwsze przyjęcie Ewangelii (*prima adhaesio*, *First acceptance of the Gospel*) można zastąpić przez egzorcyzm i wyrzeczenie się fałszywego kultu⁵⁵. Przekazanie księgi Ewangelii nie jest obowiązujące⁵⁶. W liturgię może być włączone także nadanie nowego imienia i przekazanie krzyża, które symbolizują przyjęcie do wspólnoty⁵⁷. Nadanie nowego imienia dotyczy osób pochodzącym z kultur pozachrześcijańskich. Wskazane jest wybranie imienia chrześcijańskiego, ale może być także imię używane w danej kulturze, jeśli tylko jest do pogodzenia z wiarą chrześcijańską⁵⁸. Zaproszenie katechumenów do uczestnictwa w liturgii słowa⁵⁹ można zastąpić dodatkowym rytmem przyjęcia do wspólnoty, np. przez przekazanie im krzyża albo innym symbolicznym aktem⁶⁰.

W rytuale RCIA wzbogacono treściowo formułę rozesłania katechumenów, w której celebrans podkreśla, że posyłani są przez wspólnotę, aby zgłębiali słowo Boże i żyli nim na co dzień, zapewnia o modlitwie za nich i zachęca, aby z nadzieją oczekiwali dnia, kiedy będą mogli przystąpić do stołu Pańskiego⁶¹. Jeśli katechumeni pozostaną na liturgii Eucharystii, należy im wyjaśnić, że nie mogą w niej uczestniczyć tak jak wierni (*christifideles*), ich obecność będzie znakiem nadziei, że w przyszłości, jako dzieci Boże, będą mogli przyjmować Komunię św. i z pomocą Ducha Świętego zmieniać oblicze ziemi⁶². W czasie Mszy św. cała wspólnota modli się za katechumenów.

Na mocy decyzji Konferencji Biskupów USA w czasie przyjęcia do katechumenatu może mieć miejsce obrzęd wręczenia krzyża⁶³ jako znak włączenia do

⁵³ Zob. CZ. KRAKOWIAK, *Katechumenat chrzcielny dorosłych w Kościele posoborowym*, Lublin 2003, s. 295–298.

⁵⁴ NSC, nr 48–74, s. 23–38.

⁵⁵ RCIA, nr 51–52, 70–72, 81–82; por. OICA, nr 76, 78–80, 370,1; 370,2; 371.

⁵⁶ *Tamże*, nr 64.

⁵⁷ *Tamże*, nr 73–74; por. OICA, nr 89.

⁵⁸ *Tamże*, nr 73; OICA, nr 88.

⁵⁹ W OICA, nr 90, ta część określana jest jako *Introductio in ecclesiam*.

⁶⁰ RCIA, nr 59.

⁶¹ *Tamże*, nr 67 B.

⁶² *Tamże*, nr 67 C.

⁶³ *Tamże*, nr 74.

wspólnoty Jeśli tak zdecyduje biskup diecezjalny, do tego obrzędu można dołączyć pierwszy egzorcyzm, wyrzeczenie się fałszywego kultu⁶⁴ i nadanie nowego imienia⁶⁵. Wszystkie te rytzy także oznaczają przyjęcie do wspólnoty⁶⁶.

4. Okres katechumenatu i jego obrzędy

W okresie katechumenatu dorośli przez odpowiednią katechizację, współpracę z miejscową wspólnotą oraz uczestnictwo w liturgii mają pogłębić swoją formację duchową i wprawić się w przestrzeganiu zasad chrześcijańskiej karności⁶⁷. Katechumeni zobowiązani są do uczestnictwa w cotygodniowych spotkaniach katechetycznych, w czasie których, w świetle niedzielnych i świątecznych perykop biblijnych, oceniają swoje własne doświadczenia życiowe. Poszczególne celebracje roku liturgicznego pomagają w tym, aby w sposób prosty, ale i systematyczny dokonać połączenia wiary, liturgii i życia⁶⁸. W czasie trwania katechumenatu celebracje słowa Bożego z udziałem katechumenów można kończyć egzorcyzmem mniejszym lub błogosławieństwem katechumenów⁶⁹. Modlitwy egzorcyzmu (jedenaście) są tłumaczeniem tekstów z OICA⁷⁰. Jako opcjonalne obrzędy w okresie katechumenatu⁷¹ wymienia się: przekazanie krzyża⁷², przekazanie Modlitwy Pańskiej⁷³, obrzęd *Eph-phetha*⁷⁴ i obrzęd namaszczenia⁷⁵.

5. Posłanie katechumenów na obrzęd wybrania

Katechumenat prowadzony w parafii lub innych wspólnotach poza parafią kończy się specjalnym obrzędem, (opcjonalnie) przygotowanym przez Konferencję Biskupów USA: *Posłanie katechumenów na obrzęd wybrania*⁷⁶. Jest to ważny moment dla katechumenów, który kończy właściwy okres katechumenatu i przez obrzęd wybrania (*election*), któremu zwykle przewodniczy biskup z udziałem biorących

⁶⁴ *Tamże*, nr 71–72.

⁶⁵ *Tamże*, nr 73.

⁶⁶ *Tamże*, nr 69; por. nr 33,2; 33,4; 33,5; 33,8.

⁶⁷ RCIA, nr 75–80; zob. KRAKOWIAK, *Katechumenat chrzcielny dorosłych w Kościele posoborowym*, s. 312–333.

⁶⁸ RCIA, nr 76; JAKÓBCZAK, *Wybrane zagadnienia postugi w katechumenacie na Zachodzie*, s. 37.

⁶⁹ RCIA, nr 89, 95–97.

⁷⁰ RCIA, nr 94 A–K; OICA, nr 113–118, 373,1–373,5.

⁷¹ *Tamże*, nr 104–105.

⁷² *Tamże*, nr 157–162.

⁷³ *Tamże*, nr 178–183.

⁷⁴ *Tamże*, nr 197–199.

⁷⁵ *Tamże*, nr 98–103; OICA, nr 130–132.

⁷⁶ *Sending of the Catechumens for Election [Optional]*; RCIA, nr 106–117.

udział w formacji i potwierdzających postępy katechumenów, rozpoczyna ich bezpośrednie przygotowanie do sakramentów inicjacyjnych. Dla wspólnoty ryt ten jest okazją do wyrażenia aprobaty dla katechumenów i zapewnienia ich o modlitewnym wsparciu. Ma on miejsce w kościele parafialnym, jakiś czas przed obrzędem wybrania, po homilii, w czasie liturgii słowa lub podczas Mszy św.⁷⁷ Może być również połączony z posłaniem do biskupa dorosłych kandydatów do bierzmowania i Eucharystii, aby ich uznał za wystarczająco przygotowanych do tych sakramentów (*recognition*) albo tych, którzy mają być przyjęci do pełnej jedności z Kościołem katolickim. Jeśli łączy się te obrzędy, wtedy stosuje się ryt z *Appendix I,2*⁷⁸. Jeśli obrzęd wybrania celebrowany jest przez biskupa w parafiach, wtedy nie stosuje się tego obrzędu. Obrzęd wybrania składa się z dwóch części: parafialnej, połączonej z wpisaniem imion, oraz diecezjalnej, w kościele katedralnym, dokąd tego samego dnia w godzinach popołudniowych udają się katechumeni wraz ze chrzestnymi, katechetami i osobami im towarzyszącymi.

W parafii struktura tego obrzędu jest następująca: przedstawienie kandydatów, potwierdzenie przez rodziców chrzestnych (i wspólnotę), modlitwy wstawiennicze za katechumenów, modlitwa nad katechumenami i rozesłanie. Po homilii prezbiter odpowiedzialny za przygotowanie katechumenów, dziekan, katecheta lub przedstawiciel wspólnoty przedstawia celebransowi katechumenów, stwierdzając, że rozpoczęli już końcowy okres przygotowania (oczyszczenia i oświecenia) prowadzący do sakramentów inicjacyjnych. Katechumeni wspierani są łaską Bożą, ale również modlitwą i przykładem wspólnoty. Teraz proszą o potwierdzenie ich postępów w duchowej formacji, potwierdzenie odbytego przygotowania, otrzymali błogosławieństwo, zostali wybrani przez biskupa i poznali datę udzielenia im sakramentów. Następnie wzywa się imiennie każdego z kandydatów, aby razem ze swoimi chrzestnymi podeszli do celebransa, który przypominając o odpowiedzialności za katechumenów, zwraca się do chrzestnych i wspólnoty z pytaniem, czy otrzymali już wystarczającą ewangeliczną formację i faktycznie weszli na drogę katolickiego życia, czy dają widoczne znaki nawrócenia i dobry przykład życia, czy są już gotowi, aby przedstawić ich biskupowi do obrzędu wybrania. Celebrans o to samo może także zapytać całą wspólnotę, po czym zwraca się do katechumenów, stwierdzając, że ta wspólnota poleca ich biskupowi, który w imieniu Chrystusa wezwie ich do wielkanocnych sakramentów i życzy im, aby Bóg dopełnił w nich rozpoczęte dzieło⁷⁹. Wpisanie imienia do księgi wybranych może mieć miejsce albo w obecności biskupa, albo w innym czasie, przed obrzędem wybrania⁸⁰.

Celebrans we wprowadzeniu do modlitw wstawienniczych za katechumenów przypomina, że już niedługo otrzymają wielkanocne sakramenty, i zachęca wspólno-

⁷⁷ *Tamże*, nr 107–109.

⁷⁸ *Tamże*, nr 110.

⁷⁹ *Tamże*, nr 111–112.

⁸⁰ *Tamże*, nr 113.

tę do modlitwy za nich. W następujących wezwaniach są prośby, aby katechumeni byli wolni od egoizmu i nauczyli się cenić innych; aby rodzice chrzestni dawali im przykład życia według Ewangelii, nauczyciele zawsze ukazywali im piękno Bożego słowa, aby ci katechumeni dzieli się z innymi radością pochodzącą z przyjaźni z Jezusem, wreszcie aby cała wspólnota w czasie Wielkiego Postu wzrastała w miłości i trwała na modlitwie⁸¹. Po tych wezwaniach celebrans z wyciągniętymi nad katechumenami rękami odmawia modlitwę, w której prosi Boga, który pragnie odnowić wszystko w Chrystusie i wszystkich pociągnąć do miłości, aby w nadchodzących dniach i tygodniach kierował katechumenami i włączył ich do królestwa swojego Syna oraz nazaczył ich obiecany Duchem Świętym⁸². Po tej modlitwie, jeśli katechumeni będą uczestniczyć w Eucharystii, opuszcza się rozesłanie. Natomiast jeśli ma miejsce ich odesłanie, rytuał przewiduje jego trzy wersje: A — celebrans przypomina im, że Chrystus chce być ich drogą, prawdą i życiem, w Jego imię są posłani z tej wspólnoty, aby razem z biskupem celebrować obrzęd wybrania i zapowiada spotkania z nimi w czasie skrutyniów; B — wspólnota posyła katechumenów, aby głębiej poznawali słowo Boże i żyli nim na co dzień, mając pewność, że towarzyszy im modlitewne wsparcie wspólnoty do dnia, kiedy będą dopuszczeni do stołu Pańskiego; C — jeśli katechumeni nie opuszczają zgromadzenia i pozostaną w nim podczas sprawowania Eucharystii, nie mogą w niej uczestniczyć tak jak wierni, ale niech mają nadzieję, że w przyszłości, jako dzieci Boże, będą spożywać i pić ze stołu Pana i z pomocą Ducha Świętego odnawiać oblicze ziemi⁸³. W czasie celebracji Eucharystii odmawia się jak zwykle modlitwę powszechną i, jeśli jest przewidziane, także *Credo*, które z racji pastoralnych można opuścić, a liturgię eucharystyczną rozpocząć od obrzędu składania darów⁸⁴.

6. Wybranie (*election*)

Drugim stopniem inicjacji chrześcijańskiej dorosłych jest wybranie lub zapisanie imienia, które powinno być sprawowane przez biskupa w kościele katedralnym, parafialnym albo — z konieczności — w innym odpowiednim miejscu⁸⁵. Liturgia przebiega zgodnie z rytuałem rzymskim z niewielkimi uzupełnieniami. Wprowadzono pytanie skierowane do zgromadzonej wspólnoty, czy wyraźnie potwierdza świadectwo katechumenów i czy w przygotowaniu do wielkanocnych sakramentów

⁸¹ *Tamże*, nr 114.

⁸² *Tamże*, nr 115.

⁸³ *Tamże*, nr 116.

⁸⁴ *Tamże*, nr 117.

⁸⁵ *Tamże*, nr 118–128; zob. KRAKOWIAK, *Katechumenat chrzcielny dorosłych w Kościele posoborowym*, s. 334–338.

będzie wspierać ich wiarę modlitwą i przykładem życia⁸⁶. Po deklaracji katechumenów, że pragną przyjąć sakramenty chrztu, bierzmowania i Eucharystii, następuje zapisanie ich imion do księgi⁸⁷. Celebrans wyjaśnia im sens tego aktu i ogłasza, że zostali wybrani, aby w czasie najbliższej Wigilii Paschalnej przyjąć sakramenty inicjacji chrześcijańskiej⁸⁸. Następnie cała wspólnota modli się za wybranymi (*Intercession for the elect*), po czym celebrans odmawia modlitwę nad wybranymi i odsyła ich⁸⁹.

7. Okres oczyszczenia i oświecenia oraz jego obrzędy

Okres oczyszczenia i oświecenia przebiega tak samo jak w rytuale rzymskim⁹⁰. Trzy skrutynia odbywają się w III⁹¹, IV⁹² i V⁹³ Niedzielę Wielkiego Postu. Przekazanie (*traditio*) *Credo* ma miejsce w III tygodniu Wielkiego Postu⁹⁴, a *Modlitwy Pańskiej* — w tygodniu piątym⁹⁵. Bezpośrednie przygotowanie do sakramentów związane jest z obrzędami sprawowanymi w Wielkim Tygodniu. Katechumeni zaproszeni są do udziału w celebracjach wyznaczonych na ten czas zarówno w kościołach parafialnych, jak i w kościele katedralnym pod przewodnictwem biskupa. W Wielką Sobotę w godzinach przedpołudniowych wybrani uczestniczą w obrzędach bezpośrednio przygotowujących do przyjęcia sakramentów: oddaniu *Symbolu*⁹⁶, obrzędzie *Effeta*⁹⁷ i — jeżeli wybranemu nie nadano wcześniej imienia — w wyborze chrześcijańskiego imienia⁹⁸. Kandydaci i wszyscy, którzy im asystują, są zobowiązani wraz z całym Kościołem zachować paschalny post i wstrzeźliwość od pokarmów mięsnych w Wielki Piątek⁹⁹ oraz zachęceni są do przedłużenia go na Wielką Sobotę, aby dzięki temu z podniesionymi i otwartymi sercami dojść do radości Niedzieli Zmartwychwstania¹⁰⁰.

⁸⁶ *Tamże*, nr 131; OICA, nr 142–151.

⁸⁷ *Tamże*, nr 132.

⁸⁸ *Tamże*, nr 133.

⁸⁹ *Tamże*, nr 134–136.

⁹⁰ OICA, nr 152–180; zob. KRAKOWIAK, *Katechumenat chrzcielny dorosłych w Kościele posoborowym*, s. 339–363.

⁹¹ *Tamże*, nr 150–156.

⁹² *Tamże*, nr 164–170.

⁹³ *Tamże*, nr 171–177.

⁹⁴ *Tamże*, nr 157–163; OICA, nr 184–187.

⁹⁵ *Tamże*, nr 178–184; OICA, nr 188–192.

⁹⁶ *Tamże*, nr 193–196; OICA, nr 194–199.

⁹⁷ *Tamże*, nr 193–199; OICA, nr 200–202.

⁹⁸ RCIA, nr 185–207.

⁹⁹ Por. KPK, kan. 1251.

¹⁰⁰ NSC, nr 15; por. SC, nr 110.

8. Celebracja sakramentów inicjacji chrześcijańskiej i okres mistagogii

Trzecim stopniem inicjacji chrześcijańskiej dorosłych jest celebracja sakramentów w Wigilię Paschalną¹⁰¹. Przy udzielaniu sakramentów dorosłym w czasie Wigilii Paschalnej można opuścić obrzęd namaszczenia olejem katechumenów¹⁰². Zgodnie z decyzją Konferencji Biskupów USA, dla pełniejszego i wyraźniejszego znaku sakramentu chrztu zalecaną formą jego udzielania jest trzykrotne zanurzenie katechumena w wodzie, ewentualnie trzykrotne zanurzenie jedynie głowy¹⁰³. Zwyczajnym szafarzem sakramentów inicjacyjnych jest biskup, który również winien przewodniczyć obrzędowi wybrania lub wpisania imienia. Może on jednak delegować do ich celebrowania prezbitera, udzielając mu stosownych upoważnień¹⁰⁴.

Obrzędy przebiegają tak samo jak w OICA. Rytuał RCIA zawiera melodie modlitwy poświęcenia wody. Dla ukazania ścisłej łączności trzech sakramentów inicjacji chrześcijańskiej zaleca się, aby dorosłym, z wyjątkiem dzieci w wieku szkolnym, udzielać ich w czasie jednej celebracji liturgicznej w Wigilię Paschalną albo, w razie konieczności, w innym stosownym czasie¹⁰⁵. Po udzieleniu bierzmowania zamieszczono w nim również odnowienie przyrzeczeń chrzcielnych¹⁰⁶

Okres wielkanocny jest dla neofitów czasem szczególnego pogłębiania wiary¹⁰⁷. Głoszone w tym czasie katechezy mistagogiczne mają służyć lepszemu zrozumieniu liturgii oraz wpływać na głębsze przeżywanie sakramentów świętych i doświadczenie wspólnoty. Stałym elementem liturgii w tym czasie są obrzędy zaczerpnięte z Wigilii Paschalnej, np. procesja światła z paschałem oraz składane świadectwa wiary neofitów i pozostałych zgromadzonych. Zakończeniem tego okresu jest niedziela Zesłania Ducha Świętego. Tego dnia w czasie wspólnej liturgii wielu neofitów składa świadectwo i krótko przedstawia historię swojego życia. Słowa te przyjmowane są bardzo życzliwie przez lokalną wspólnotę i znacząco wpływają na jej rozwój.

* * *

¹⁰¹ *Tamże*, nr 206–236; zob. KRAKOWIAK, *Katechumenat chrzcielny dorosłych w Kościele posoborowym*, s. 365–407.

¹⁰² NSC, nr 16.

¹⁰³ NSC, nr 17.

¹⁰⁴ Upoważnienie odnosi się do udzielania bierzmowania. Na mocy samego prawa bierzmowania może udzielić prezbiter, który chrzczył; KPK, kan. 883 § 2; NSC, nr 11–13.

¹⁰⁵ NSC, nr 14.

¹⁰⁶ *Renewal of baptismal promises (At the Easter Vigil)*; *tamże*, nr 237–240; zob. KRAKOWIAK, *Katechumenat chrzcielny dorosłych w Kościele posoborowym*, s. 408–417.

¹⁰⁷ *Tamże*, nr 244–251.

Rytuał RCIA został przygotowany dla potrzeb Kościoła katolickiego działającego w społeczeństwie bardzo zróżnicowanym pod względem religijnym, kulturowym i społecznym. W USA obok Kościoła katolickiego są liczne Kościoły i wspólnoty chrześcijańskie oraz wyznawcy innych religii. Do Kościoła katolickiego przychodzą dorośli (i dzieci), którzy dotąd nie otrzymali chrztu i przez katechumenat pragną przygotować się do przyjęcia sakramentów inicjacyjnych, aby przez nie zjednoczyć się z Chrystusem i wejść do wspólnoty Kościoła. Inną grupę stanowią wprawdzie ochrzczeni w Kościele katolickim, ale bez formacji chrześcijańskiej i przyjęcia pozostałych sakramentów inicjacyjnych (bierzmowania i Eucharystii) oraz dzieci w wieku szkolnym przygotowywane do chrztu, bierzmowania i Eucharystii. Coraz częstszym zjawiskiem jest także prośba o przyjęcie do wspólnoty Kościoła katolickiego ze strony ochrzczonych poza nim. Na te wszystkie sytuacje występujące w praktyce pastoralnej Kościoła w USA doskonałą odpowiedzią jest rytuał RCIA. Na szczególne podkreślenie zasługuje to, że pod względem treści jest on zgodny z typycznym wydaniem OICA, ale został wzbogacony o pewne obrzędy, które są wynikiem zarówno poważnych studiów nad katechumenatem oraz inicjacją chrześcijańską, jak i praktyki pastoralnej. Podział rytuału na dwie części jest bardzo praktyczny, gdyż w poszczególnych rozdziałach zawiera wszystkie obrzędy, które przeznaczone są na najczęściej spotykane sytuacje pastoralne.

Rytuał *Rite of Christian Initiation of Adult* jest dobrym przykładem dostosowania typycznego wydania księgi liturgicznej do potrzeb i zwyczajów Kościoła lokalnego. Może również posłużyć za przykład dla innych Kościołów. Polskie *Obrzędy chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych* (wydania z 1988 i 2007 r.) są wiernym tłumaczeniem wydania typycznego OICA, chociaż mają podtytuł: „dostosowane do zwyczajów diecezji polskich”. Ze względu na to, że także w Polsce coraz częściej dorośli proszą o chrzest, a nie zawsze organizuje się ich przygotowanie do sakramentów inicjacyjnych w formie katechumenatu chrzcielnego według OICA, należy dążyć do tego, aby przestrzegać zasad formacji oraz stosować obrzędy zawarte w tym rytuale. Należałoby także pomyśleć o jego nowym wydaniu, nie na zasadzie przedruku, ale wykorzystując doświadczenia innych Kościołów, przygotować najważniejsze wskazania teologiczne i pastoralne (rodzaj statutu katechumenatu), aby uczynić tę księgę ważnym przewodnikiem i narzędziem dla duszpasterzy w przygotowaniu do sakramentów inicjacyjnych dorosłych i dzieci w wieku szkolnym. Wydaje się, że za przykład może posłużyć omawiany rytuał dla diecezji katolickich w USA.

Christliche Initiation Erwachsener nach dem Rituale für die katholischen Bistümer in den USA

Zusammenfassung

Im vorliegenden Beitrag wird das von der US-amerikanischen Bischofskonferenz vorbereitete und in englischer Sprache herausgegebenes Rituale *Ordo initiationis christianae adultorum* besprochen. Das *Rite of Christian Initiation of Adult* ist in zwei Teile gegliedert. Der Erste Teil beinhaltet *Praenotanda: De initiatione Christiana* und *De initiatione christiana adultorum* (das erste Kapitel OICA). Der zweite Teil beinhaltet sowohl Riten nach dem römischen Rituale, die in verschiedenen Situationen im pastoralen Dienst verwendet werden, als auch spezielle Riten, die von der US-amerikanischen Bischofskonferenz vorbereitet und vom Heiligen Stuhl genehmigt wurden. Zu den originellen Riten gehört die Aussendung der Katechumenen aus der Pfarrgemeinde in die Domkirche, wo der Bischof die Liturgie des Erwählens (*election*) zelebriert und die Vorbereitung der Getauften zum Empfang der Firmung und der Eucharistie bestätigt (*recognition*). Das Rituale hat einen klaren Aufbau, der den pastoralen Bedürfnisse im Prozess der Ausbildung und Vorbereitung zu Initiations sakramente Rechnung trägt. Es ist ein Beispiel einer richtigen Anpassung eines liturgischen Buches zu Bedingungen der Bedürfnisse einer konkreten lokalen Kirche.